

«L'enorme desert literari actual»

Blai Bonet, cinquanta-nou anys, probablement el poeta mallorquí més gran de la postguerra, veu amb desolació la situació literària present, mentre enraona sobre la seua obra poètica i narrativa, al seu poble, Santanyí.

Andreu MANRESA

La mare fa ganxet. Al corral, el lledoner i la parra encara no tenen fulles. Un moix negre dorm, entabanat al sol del capvespre; les parets mitgeres de can Blai Bonet —Palma 74, Santanyí—, les parets del típic jardí posterior, les podria signar Tàpies. Amb les cames davall la camilla, la presència constant i silenciosa de la madona de Cas Garriguer del Rafals des Porcs, l'escriptor Blai Bonet anota el que serà la seva propera novel·la, *Ramon*, en la qual ja duu dos anys treballant. Bonet segueix tan magre com sempre, els ulls profunds, els pocs cabells grisos i llargs, descambuixats. Juga amb un bolígraf, prim com els seus dits. L'eina d'escriure serveix de batuta, com un accent gestual de les seves afirmacions.

«Una de les sorts més grans que pot tenir una persona és poder escriure a casa seva, al seu poble nadiu. Si jo visqués a Barcelona, on vaig estar vint anys, no crearia ara. Tot quan vaig escriure en aquell temps ho vaig fer a Santanyí. Si es viu en una capital, difícilment es pot fer una obra de creació que tingui una unitat. Aquesta, la dona sempre tenir el mateix panorama davant. La unitat i la profunditat d'una obra depenen de l'escenari que tu domines molt. Aquí es domina tot el món, emperò no et distreus.»

Poeta «religiós»

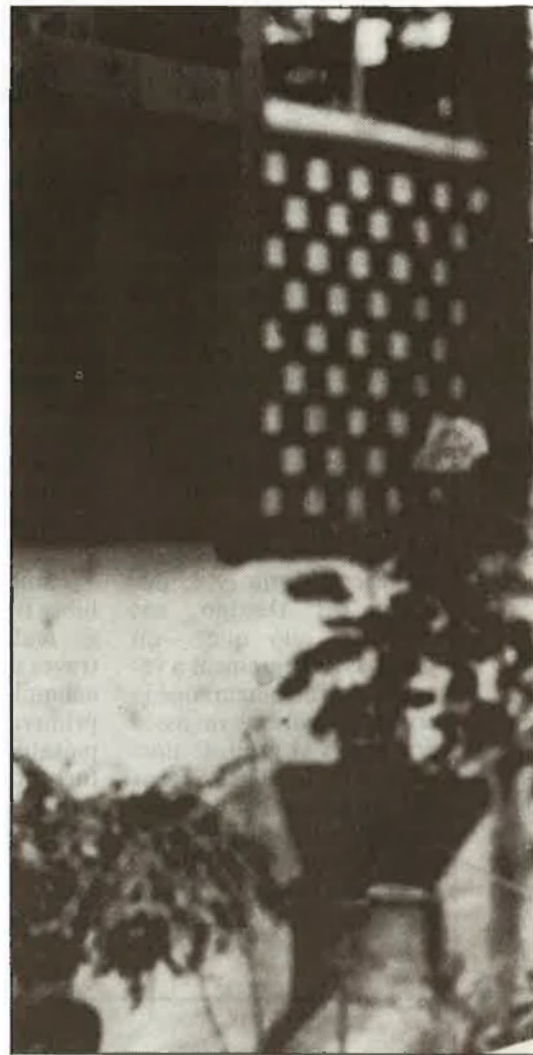
Blai Bonet, el poeta mallorquí més important de la postguerra, el qui potser més ha influït en la poètica catalana moderna des de les Illes, és un home poc donat a la vida pública, o a la frivolitat dels ambients artístics. Segueix creant i vivint al poble de migjorn de Mallorca, la mare del

contraban, Santanyí, el marc inevitable per a la seva poesia i la seva prosa. *Quatre poemes de Setmana Santa*, *Entre el coral i l'espiga*, *Comèdia*, *L'Evangelí segons un de tants* i *Cant Espiritual*, són obres poètiques carregades d'influències religioses —Bonet estudià al seminari uns anys, i n'estigué dotze internat a sanatoris per mor d'una tuberculosi—. Llibres fets del 50 al 67.

L'any 1958 publicà la novel·la *El mar*, força impactant, a la qual seguiren *Haceldama*, *Judes i la primavera*, *Si jo fos fuster i tu et diguessis Maria*, *Mister Evasió*; els llibres de records personals: *Els Ulls* i *La Mirada*, i més poemaris, apropats en el temps, *Els fets*, *Cant de l'Arc*, *Has vist Jordi Bonet, ca n'Amat a l'ombra*, *El poder i la verdor* i *El teatre del Gran Verd*. Ha escrit centenars d'articles i, també, alguns llibres d'art: *Tàpies* i *Tomeu Pons*. Mai no s'atura.

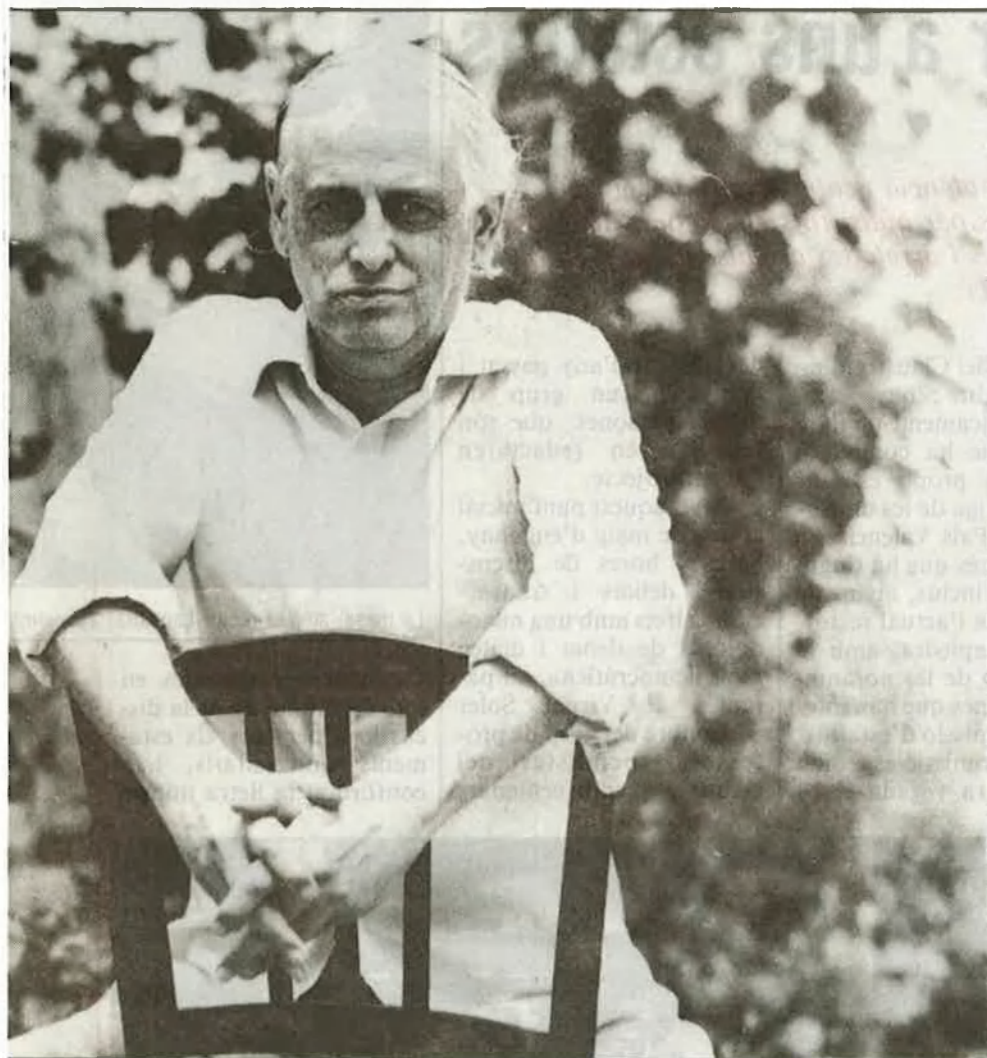
«L'escriptor s'ha de fixar en un trocet, i fer-ne un espai universal i personal. Convertir allà on tu estàs en un Vaticà... Això, ho vaig sentir explicar a García Márquez i Vargas Llosa a Barcelona. Segurament per la profunditat, la part que té de metafísica, de teologia, l'escriptor que m'ha deixat més empremta ha estat Faulkner, sens dubte. També un home del meu temps, que sols té un llibre, Juan Rulfo. Igualment podria parlar d'Albert Camus, sobretot per la seva conversa, més pel que deia que pel que escrivi.»

El llenguatge literari de Bonet és exuberant, ple de l'expressivitat pròpia dels pagesos santanyiners. El seus poemes, primerament marcats per la preocupació religiosa, després per la social, són sensuals, plens de troballes. A colps caòtics. No defuig la duresa i els temes crus. És un literat independent.

«El vers és el primer intent de crear el llenguatge»

«Mentre no canviï la realitat social del país, la literatura no mudarà; és el context que ha de baratar l'escriptor, mentrestant, no farà la ruptura, i se seguiran fent obres intimistes, amb referències a la postguerra, polititzades. A mi, em sap greu quan es fan distincions entre poetes i novel·listes. Un home és un escriptor o no ho és. Si fa teatre i aquest és profund, és un gran poeta que fa teatre; si fa narració, és un gran poeta que fa novel·la, i si fa poesia escrita en vers, és un gran poeta. Sempre sol néixer el vers. D'això, en tinc, no una espècie de mania, sinó el que l'experiència m'ha donat.» «Si una obra surt de molta altura, el fet que li dona força és ser fermada a una cosa que són les sil·labes; això fa que el text sigui espès, ben construït. Jo, a les novel·les, molts dels fragments

/ Russett

que la gent assenyala, prèviament els he escrits en vers; després, quan ho pas a màquina, els pos en prosa.»

La feina

L'última obra poètica de Blai Bonet, una quadrilogia de la qual ha editat la meitat, i que potser podríem situar com una reflexió a l'entorn de la dita «eròtica del poder», és de versos i poemes més llargs, densos. Sembla que a Barcelona es publicarà aviat el primer recull de la seva obra completa. Bonet ha refusat sol·licituds reiterades de reedició d'algunes de les seves produccions més ben acceptades. També s'ha dit que hi ha una versió molt més llarga de la seva impactant novel·la *El Mar*. Però ell escriu, como si anàs a jornal, de sol a sol. Ara, amb els dies que s'allar-

guen, la seva creació es veu més motivada. Primerament, als matins, tancat al seu estudi-dormitori, estibat de llibres i quadres, davall la finestrella que dona al corral tancat. L'horabaixa es muda a la camilla al segon aiguavés, amb la presència silenciosa, però també motivadora en la literatura blaibonetiana, de la seva mare.

«Als meus darrers poemes hi ha molts versos que són la fundició d'un exàmetre i un pentàmetre llatí. O d'un alexandri i un hendecasil·lab junts. És a dir, no hi ha vers lliure. Només hi ha la capacitat de treball; quan un té la inspiració, allò que fa es anar-se'n a passejar... Quan un escriu, és perquè té ganes de fer feina i, si nó en té, escriu igualment. Ganes d'escriure, de fet, se'n tenen molt poques. L'art es diferencia d'un altre

treball qualsevol, i és que costa molt de fer, però es fa per gust; si no, no existeix.»

Les parets de la il·luminada estança són tapades per obres de creadors pictòrics amb els qual ha tingut relació, Miró, Tàpies, Tomeu Pons, Gerard Matas, Miquel Brunet, Juli Ramis; ceràmiques, esmalts, gerretes felanixeres...

L'art majoritari

«Concep un sol art, que és l'expressió, el llenguatge humà, que és allò que distingeix un home de qualsevol altra espècie. El llenguatge pictòric i l'escrit són pràcticament iguals. Com la música o el cinema. A mi, m'han cercat els pintors perquè fes els textos dels llibres, segurament perquè la poesia és molt unida a l'art plàstica. Un artista plàstic és un poeta molt gran, amb uns mitjans d'expressió molt limitats, i els ha de fer veure un escriptor que també sia un poeta.»

Bonet assenyala el poema «L'Infinito» de Leopardi com una de les obres més admirades, que sempre duu damunt, i rebutja el qualificatiu de gènere intimista i minoritari que habitualment s'atribueix a la poesia.

«Si hi ha un gènere majoritari és la poesia; és el que es llegeix més a tot el món. Una novel·la podrà ser molt bona, però quan un l'ha llegida, molt difícilment la torna a llegir; en canvi, jo de cap a cap d'any, rellegesc Leopardi, Homer, Virgili, Dylan Thomas. La poesia és el gènere més universal i l'únic literari; els altres són de moments. La novel·la o una obra de teatre dura el temps que la llegeixes, i pus. El vers és el primer intent de crear el llenguatge humà; una cosa són les paraules a lleure, però allò autènticament humà és la racionalització i l'ordenació del llenguatge, amb música i espai, amb forma de raó, amb ordre.»

Fent exercici de la seva abrandada vocació crítica, de la seva independència, Blai Bonet és contundent a l'hora d'avaluar el moment literari en català:

«Potser mai no s'havien publicat tants de llibres, emperò un desert com l'actual no l'havia vist mai tampoc. Segurament, en sortirà qualque cosa. Manca una persona que ajudi a remodelar el llenguatge, que li doni l'encuny...»